

Büdcə Təşkilatları üçün 17 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı
“Torpaq, tikili və avadanlıqlar”

Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin
2009-cu il “13” yanvar tarixli İ-05 nömrəli əmri ilə
təsdiq edilmişdir.

Büdcə Təşkilatları üçün 17 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı
“Torpaq, tikili və avadanlıqlar”

Büdcə Təşkilatları üçün 17 Nö-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı
"Torpaq, tikili və avadanlıqlar"

ÜMUMİ MÜDDƏALAR

1. Bu Standart «Mühasibat Uçotu haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununa uyğun olaraq hazırlanmış və "Torpaq, tikili və avadanlıqlar" adlı İctimai Sektor üçün 17 Nö-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartına əsaslanmışdır
2. Bu standart, Uçot Qaydaları və Büdcə Təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartlarının Tətbiqi üzrə Şərhlər və Təvsiyələrdə öz əksini tapmış əlavə müddəalar nəzərə alınmaqla tətbiq olunmalıdır.

Məqsəd və tətbiqi sahəsi

3. Bu standart aşağıdakıları əhatə edir:
 - (a) torpaq, tikili və avadanlıqlar obyektinin tanınması üçün meyarları;
 - (b) onların balans dəyərlərinin və onlar ilə müqayisədə tanınmalı olan amortizasiya xərclərinin müəyyən edilməsini ; və
 - (c) qeydlərdə tələb edilən açıqlamaları
4. Maliyyə hesabatlarını mühasibat uçotunun hesablama metodu əsasında hazırlayan və təqdim edən təşkilat aşağıdakı hallar istisna olmaqla torpaq, tikili və avadanlıqların uçotu zamanı bu standartı tətbiq etməlidir:
 - (a) Digər Büdcə Təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq fərqli uçot prinsipi qəbul edilən zaman; və
 - (b) İrsi aktivlər ilə münasibətdə. Lakin, tanınan irsi aktivlər üçün 71, 72 və 73-cü maddələrin açıqlama tələbləri tətbiq edilir.
5. Bu standart aşağıdakılar da daxil olmaqla torpaq, tikili və avadanlıq obyektlərinə tətbiq edilir:
 - (a) Peşəkar hərbi avadanlıqlar; və
 - (b) İnfrastruktur aktivləri.
6. Bu Standart aşağıdakılara tətbiq edilmir:
 - (a) kənd təsərrüfatı fəaliyyətinə aid olan bioloji aktivlərə; və ya
 - (b) neft, təbii qaz və oxşar bərpa edilməyən ehtiyatlar kimi yeraltı sərvətlər və faydalı qazıntılardan istifadə hüquqlarına.

Buna baxmayaraq, hazırkı Standart bu maddənin 6(a) və 6(b) bəndlərində təsvir edilmiş aktivlərin inkişafı və saxlanılması üçün istifadə olunan torpaq, tikili və avadanlıqlarına tətbiq edilir.
7. Bu standart təşkilatdan bu və ya digər şəkildə torpaq, tikili və avadanlıqlar anlayışına və onların tanınması meyarına uyğun gələn irsi aktivlərin tanınmasını tələb etmir. Əgər təşkilatdan irsi

Büdcə Təşkilatları üçün 17 Nö-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı
"Torpaq, tikili və avadanlıqlar"

aktivləri tanıyarsa, o zaman, hazırki standartın açıqlama tələblərini mütləq şəkildə tətbiq etməlidir. O, eyni zamanda, standartın ölçülmə tələblərini tətbiq edə bilsə də bu ondan tələb edilmir.

8. Standartın 74-80-ci maddələrində əks olunan keçid müddəaları beş illik keçid dövrü ərzində bütün torpaq, tikili və avadanlıqların tanınması tələbləri üzrə güzəşt təmin edir
9. Bu standart təşkilatlar tərəfindən hazırlanan həm maliyyə hesabatlarına, həm də birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarına tətbiq edilməlidir
10. Bu standart büdcə təşkilatlarına, bələdiyyə orqanlarına və büdcədən kənar fondlara tətbiq edilir.
11. Mühasibat uçotunu tənzimləyən qüvvədə olan normativ-hüquqi aktlar ilə bu Milli Mühasibat Uçotu Standartı arasında ziddiyyət yarandığı halda, Büdcə Təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartı tətbiq edilir

ƏSAS ANLAYIŞLAR

12. Bu Standartda istifadə edilmiş terminlər aşağıdakı mənaları ifadə edir:

Torpaq, tikili və avadanlıqlar sinfi dedikdə maliyyə hesabatlarında vahid maddə kimi göstərilməsi məqsədilə təşkilatın əməliyyatlarında oxşar xüsusiyyətə və ya funksiyaya malik aktivlərin qruplaşdırılması başa düşülür.

İlkin dəyər – aktivin satın alınması və ya tikilməsi, daşınması və quraşdırılması zamanı, onun əldə edilməsi üçün ödənilmiş pul vəsaiti və ya pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Amortizasiya edilmiş dəyər aktivin ilkin dəyərindən və ya bu dəyəri əvəz edən digər məbləğdən Son qalıq dəyərinin çıxılmasından sonra əldə olunan dəyərdir.

Amortizasiya – istismara yararlı müddətdə aktivlərin amortizasiya edilmiş dəyərinin müəyyən olunmuş hissələrlə müntəzəm olaraq (sistemik) paylaşdırılmasıdır (bölüşdürülməsidir).

Təşkilata xas olan dəyər – aktivin davamlı istifadəsindən və istismar müddətinin sonunda silinməsindən və ya öhdəliyin yerinə yetirilməsilə bağlı yaranması gözlənilən nağd vəsait axınının diskontlaşdırılmış dəyəridir.

Pul vəsaitləri yaradan aktivlərin qiymətdən düşmə zərəri – aktivin balans dəyəri ilə bərpa olunan dəyəri arasındakı fərqi ifadə edən məbləğdir.

Pul vəsaitləri yaradan aktivlərin qiymətdən düşmə düşmə zərəri – aktivin balans dəyəri ilə bərpa olunan dəyəri arasındakı fərqi ifadə edən xidmət məbləğidir.

Torpaq, tikili və avadanlıqlar – aşağıdakı meyarlara cavab verən maddi aktivlərdir:

- (a) istehsalda və ya mal-materialların çatdırılması və ya xidmətlərin göstərilməsində istifadə edilməsi, digər tərəflərə icarəyə verilməsi və ya inzibati məqsədlər üçün saxlanması məqsədilə saxlanılan;
- (b) bir hesabat dövründən artıq istifadə edilməsi gözlənilən.

Bərpa edilə bilən məbləğ satış məsrəfləri və istifadə dəyəri çıxılmaqla pul vəsaiti yaradan aktivin ədalətli dəyərinin yüksək məbləğinə bərabərdir.

Bərpa edilə bilən xidmət məbləği satış məsrəfləri və istifadə dəyəri çıxılmaqla pul vəsaiti yaratmayan aktivin ədalətli dəyərinin yüksək məbləğinə bərabərdir.

Son qalıq dəyəri – torpaq, tikili və avadanlıqlara aid aktiv faydalı istifadə müddətinin sonunda nəzərdə tutulan vəziyyətə uyğun olduqda, onun satışı ilə bağlı ehtimal olunan xərclər çıxıldıqdan sonra, təşkilat tərəfindən əldə oluna biləcək qiymətləndirilmiş məbləğdir.

Büdcə Təşkilatları üçün 17 Nö-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı
"Torpaq, tikili və avadanlıqlar"

13. Büdcə Təşkilatları üçün digər müvafiq Milli Mühasibat Uçotu Standartlarında müəyyən edilən şərtlər bu standartda digər standartlarda olduğu kimi eyni mənada işlədilir və ayrıca nəşr edilən Müəyyən Edilən Terminlər Lüğətinə daxil edilir.

Tanınma

14. Torpaq, tikili və avadanlıqlar obyektini yalnız aşağıdakı şərtləri təmin etdikdə, aktiv kimi tanınmalıdır:
- həmin obyektə bağlı gələcək iqtisadi səmərənin və ya xidmət potensialının təşkilata daxil olması ehtimal edildikdə;
 - obyektin dəyəri və ya ədalətli dəyəri etibarlı əsasla qiymətləndirilə bildikdə.
15. Ehtiyat hissələri və xidmət avadanlıqları adətən ehtiyatların bir hissəsi sayılır və istifadə edildikdə mənfəət və zərərdə xərc kimi tanınır. Buna baxmayaraq, təşkilat tərəfindən bir hesabat dövründən artıq istifadə ediləcəyi ehtimal olunan ehtiyat hissələrinin və ehtiyatda saxlanılan avadanlıqların böyük əksəriyyəti torpaq, tikili və avadanlıqlar kimi təsnifləşdirilir. Eyniliklə, ehtiyat hissələri və xidmət avadanlıqları yalnız torpaq, tikili və avadanlıqlar obyektinə birlikdə istifadə olunduqda, torpaq, tikili və avadanlıqlar kimi uçota alınır.
16. Hazırkı Standart torpaq, tikili və avadanlıqlar anlamına gələn obyektin nədən ibarət olduğunu, yeni aktivin tanınması üçün ölçü vahidini müəyyən etmir. Bu mülahizə tanınma meyarlarını təşkilatın xüsusi vəziyyətlərinə tətbiq edən zaman tələb olunur. Ayrı-ayrılıqda əhəmiyyətsiz olan maddələrin qruplaşdırılması və bu meyarın ümumi dəyərə tətbiq edilməsi daha məqsədə müvafiq olardı..
17. Bu tanınma prinsipinə əsasən, təşkilat öz torpaq, tikili və avadanlıqlarına çəkilən bütün məsrəfləri, onların yarandığı zaman hazırkı tanınma meyarlarına uyğun gəlib-gəlməməsi predmetinə qiymətləndirməlidir. Bu məsrəflər torpaq, tikili və avadanlıqlara aid obyektlərin ilkin alınması və ya yaradılması üçün çəkilən və sonralar həmin obyektlərə əlavə edilməsi, müəyyən hissəsinin dəyişdirilməsi və ya onlara xidmətin göstərilməsi üçün çəkilən məsrəfləri özündə əks etdirir.
18. Peşəkar hərbi texnika, adətən, torpaq, tikili və avadanlıqlar anlayışına uyğun gəlir və bu standartda uyğun olaraq aktiv kimi tanınmalıdır.

İlkin məsrəflər

19. Təşkilat torpaq, tikili və avadanlıqları təhlükəsizlik və ətraf mühitin mühafizəsi məqsədilə əldə edə bilər. Bu məqsədlə əldə edilmiş torpaq, tikili və avadanlıqların istifadəsindən gələcək iqtisadi səmərənin və ya xidmət potensialının birbaşa əldə edilməsinə baxmayaraq, onların istifadəsi təşkilatın digər aktivlərindən gələcəkdə iqtisadi səmərə və ya xidmət potensialının əldə edilməsi üçün zəruri ola bilər. Bu halda, belə obyektlər aktiv kimi tanınma bilər, çünki bu obyektlərdən istifadə edərək təşkilat digər aktivlərdən əvvəlkindən daha çox iqtisadi səmərə və ya xidmət potensialını əldə etmək imkanına malik olur.

Növbəti məsrəflər

20. Hazırkı Standartın 14-cü maddəsində təqdim edilmiş tanınma meyarına əsasən, təşkilat torpaq, tikili və avadanlıqların saxlanılmasına çəkilən gündəlik xidmət xərclərini həmin obyektlərin balans dəyərində tanıyır. Bunun əvəzinə, həmin xərclər yarandığı dövrdə mənfəət və zərər haqqında hesabatda dərhal xərc kimi tanınırlar.
21. Torpaq, tikili və avadanlığın müəyyən komponentlərinin müntəzəm vaxt intervalında əvəz edilməsi tələb olunduqda, standartın 14-cü maddəsində qeyd edilən tanınma prinsiplərinə əsasən:

Büdcə Təşkilatları üçün 17 Nö-li Milli Mühəsibat Uçotu Standartı
"Torpaq, tikili və avadanlıqlar"

- (a) təşkilat tanınma meyarının ödənilməsi təqdirdə xərclər yaranan zaman torpaq, tikili və avadanlıq obyektinin əvəz edilən hissəsinin xərclərini sözügedən obyektin balans dəyərində tanıyır; və
- (b) əvəz edilən hissələrin balans dəyərinin tanınması standartın 67-70-ci maddələrində əks olunan tanınmanın dayandırılması müddəalarına uyğun olaraq dayandırılır
22. Torpaq, tikili və avadanlıqlara aid edilən obyektlərdən (məsələn, təyyarə) müntəzəm istifadə edilməsi şərtlərindən biri də yoxlanılan obyektin hər hansı hissəsinin əvəzləşdirilib-əvəzləşdirilməməsindən asılı olmayaraq, həmin obyektlərdə nasazlığın olub-olmaması predmetinə əsaslı texniki təftişin aparılması ola bilər. Hər dəfə belə əsaslı təftişin aparılması zamanı yoxlamaya çəkilən məsrəflər, tanınma meyarlarına uyğun gəldikdə, torpaq, tikili və avadanlıqların balans dəyərində əvəzləşdirmə kimi tanınır. Balans dəyərində qalan hər hansı keçmiş yoxlamanın məsrəfləri (fiziki forması olan hissələrdən fərqli olaraq) balans dəyərindən silinməlidir. Bu, keçmiş yoxlamanın məsrəfləri obyektin alınması və yaxud inşa edilməsi əməliyyatında müəyyən edililib-edilməməsindən asılı olmayaraq baş verir. Zərurət yarandıqda, gələcəkdə oxşar yoxlamalar üzrə ehtimal olunan məsrəflər obyekt əldə olunan və ya inşa edilən zaman onun balans dəyərində mövcud olan yoxlama komponentinin dəyərinin göstəricisi kimi istifadə oluna bilər.

Tanınma zamanı qiymətləndirmə

23. Torpaq, tikili və avadanlıqların tanınma meyarlarına cavab verən obyekt ilkin dəyəri ilə qiymətləndirilməlidir.
24. Aktiv qeyri-birja əməliyyatları vasitəsilə əldə edildikdə onun dəyəri əldəetmə tarixi üzrə ədalətli dəyərlə ölçülməlidir.
25. Bu standartın məqsədinə uyğun olaraq 24-cü maddəyə əsasən pulsuz və ya nominal dəyər müqabilində əldə edilən torpaq, tikili və avadanlıqlar maddəsinin tanınması zamanı onun ədalətli dəyərlə ölçülməsi yenidən qiymətləndirmə deyildir. Uyğun olaraq, standartın 38-ci maddəsində, eləcə də, 39-40-cı maddələrin yardımçı şərtlərində əks olunan yenidən qiymətləndirmə tələbləri, yalnız, təşkilat torpaq, tikili və avadanlıqlar maddəsinə növbəti hesabat dövrlərində qiymətləndirməyi qərara alan zaman tətbiq edilir.
26. Torpaq, tikili və avadanlıqların ilkin dəyərinin tərkib hissələri aşağıdakılardan ibarətdir:
- (a) alış qiymətindən hər növ ticarət endirimləri çıxıldıqdan sonra, idxal rüsumları və alışla bağlı əvəzləşdirilməyən vergilər daxil olmaqla ümumi sərf edilən məsrəflər;
- (b) aktivdən təşkilat rəhbərliyi tərəfindən müəyyən edilmiş tərzdə istifadə edilməsi üçün onun lazımı istismar yerinə və vəziyyətə gətirilməsinə çəkilən bütün birbaşa məsrəflər;
- (c) obyektin alınması zamanı və ya onun ehtiyatlar yaratmaq məqsədilə deyil, digər məqsədlər üçün müəyyən müddət ərzində istifadə edilməsi nəticəsində demontajı və ləğvi, habelə onun yerləşdiyi sahənin bərpası kimi işlərin görülməsi üzrə təşkilatın öz üzərinə götürdüyü öhdəlik ilə əlaqədar çəkiləcək məsrəflərin ilkin smeta həcmi.
27. Təşkilat tərəfindən obyektə ehtiyatlar yaratmaq məqsədilə müəyyən müddət ərzində istifadə edilməsi nəticəsində onun demontajı və ləğvi, habelə onun yerləşdiyi sahənin bərpası kimi öhdəliyə aid məsrəflərin uçotu "Ehtiyatlar" adlı Büdcə Təşkilatları üçün 12 Nö-li Milli Mühəsibat Uçotu Standartına uyğun aparılmalıdır.
28. Büdcə Təşkilatları üçün 12 Nö-li Milli Mühəsibat Uçotu Standartına və bu standartda uyğun olaraq uçotu aparılan məsrəflər üzrə öhdəliklər "Qiymətləndirilmiş öhdəliklər, şərti öhdəliklər və şərti aktivlər" adlı İctimai Sektor üçün 19 Nö-li Mühəsibat Uçotunun Beynəlxalq Standartına uyğun olaraq tanınır və qiymətləndirilir
29. Torpaq, tikili və avadanlıqlarla bağlı məsrəflərin balans dəyərində tanınması, aktivin rəhbərlik tərəfindən nəzərdə tutulmuş tərzdə fəaliyyət göstərməsi üçün yararlı olduğu andan dayandırılır. Buna

Büdcə Təşkilatları üçün 17 Nə-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı
"Torpaq, tikili və avadanlıqlar"

görə də torpaq, tikili və avadanlıqların istismarı və ya yerdəyişməsi üzrə xərclər həmin aktivin balans dəyərində aid edilmir.

30. Torpaq, tikili və avadanlıqların inşası və ya yaradılması ilə əlaqədar əlavə çəkilmiş, lakin aktivin rəhbərlik tərəfindən nəzərdə tutulan tərzdə istifadə olunmasına uyğun olan vəziyyətə gətirilməsi üçün zəruri olmayan xərclər torpaq, tikili və avadanlıqların balans dəyərində daxil edilməyərək birbaşa mənfəət və zərər haqqında hesabatda tanınır və müvafiq gəlir və xərc təsnifatlarına daxil edilir.
31. Təşkilat tərəfindən istehsal olunmuş aktivlərin ilkin dəyəri alınan aktivlərin ilkin dəyərinin müəyyən edilməsində istifadə olunan eyni prinsiplər əsasında müəyyən edilir. Təşkilat adi fəaliyyət dövrü ərzində satış üçün anoloji aktivləri istehsal edərsə, bu aktivlərin ilkin dəyəri adətən "Ehtiyatlar" adlı Büdcə Təşkilatları üçün 12 Nə-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı ilə müəyyən edilmiş qaydada satış üçün istehsal edilən aktivlərin ilkin dəyərində bərabər olunur.

İlkin dəyərin qiymətləndirilməsi

32. Torpaq, tikili və avadanlıqların ilkin dəyəri pul vəsaiti ilə ifadə oluna qiymət ekvivalenti və ya standartın 24-cü maddəsində qeyd edilən maddə üçün tanınma tarixi üzrə onun ədalətli dəyəridir. Əgər ödəniş normal kredit şərtlərindən daha uzun müddətə təxirə salınsa, kredit müddəti üzrə pul vəsaiti ilə ifadə oluna qiymət ekvivalenti ilə ümumi ödəniş arasında fərq faiz xərci kimi tanınır. Lakin, bu zaman, sözügedən faiz xərci "Borclara aid edilən məsrəflər" adlı Büdcə Təşkilatları üçün 5 Nə-li Milli Mühasibat Uçotu Standartında əks olunan müvafiq alternativ uçot prinsipinə uyğun olaraq maddənin balans dəyərində tanınmamalıdır.
33. Torpaq, tikili və avadanlıqlar qeyri-monetar aktivin (aktivlərin) və ya monetar və qeyri-monetar aktivlərdən ibarət olan aktivlərin mübadiləsi hesabına alın bilər.
Aşağıdakı hallar istisna olmaqla, torpaq, tikili və avadanlıqların ilkin dəyəri ədalətli dəyərle qiymətləndirilir
 - (a) mübadilə əməliyyatı kommersiya məzmunlu olmadıqda; və ya
 - (b) alınmış və ya verilmiş aktiv və ya aktivlərin ədalətli dəyərinin etibarlı əsasda müəyyənləşdirilməsi mümkün olmadıqda.
34. Əgər alınmış aktivin (aktivlərin) ədalətli dəyərini müəyyən etmək mümkün deyilsə, bu zaman həmin aktiv (aktivlər) mübadilə nəticəsində təhvil verilmiş aktivin (aktivlərin) ədalətli dəyəri ilə qiymətləndirilməlidir. Lakin, əgər təhvil verilmiş aktivin (aktivlərin) də ədalətli dəyərini müəyyən etmək mümkün deyilsə, bu halda alınmış aktiv mübadilə nəticəsində təhvil verilmiş aktivin (aktivlərin) balans dəyəri ilə qiymətləndirilməlidir.
35. İcarə müqaviləsi əsasında saxlanılan torpaq, tikili və avadanlıqlar obyektlərinin ilkin dəyəri "İcarə" adlı Büdcə Təşkilatları üçün 13 Nə-li Milli Mühasibat Uçotu Standartının tələblərinə uyğun olaraq müəyyənləşdirilir.

Tanınmadan sonrakı ölçülmə

36. Təşkilat öz uçot siyasətini ya Standartın 37-ci maddəsində təqdim olunan ilkin dəyər modelinə, ya da Standartın 38-ci maddəsində təqdim olunan yenidənqiymətləndirmə modelinə əsasən müəyyən etməlidir və sözügedən uçot siyasətini torpaq, tikili və avadanlıqların bütün sinfinə tətbiq etməlidir.

İlkin dəyər modeli

37. Aktiv kimi tanındıqdan sonra torpaq, tikili və avadanlıqlar hər hansı yığılmış amortizasiya və qiymətdən düşmə zərərləri çıxılmaqla ilkin dəyərle uçota alınrlar.

Yenidənqiymətləndirmə modeli

38. Aktiv kim tanındıqdan sonra, ədalətli dəyərlərinin müəyyən edilməsi mümkün olan torpaq, tikili və avadanlıqlar hər hansı yığılmış amortizasiya və qiymətdən düşmə zərərləri çıxılmaqla yenidənqiymətləndirmə tarixinə onların ədalətli dəyəri olan yenidənqiymətləndirmə dəyəri ilə təqdim olunmalıdır. Balans dəyərinin hesabat tarixinə ədalətli dəyər əsasında müəyyən edilən dəyərdən kəskin fərqlənməməsi məqsədilə yenidənqiymətləndirmə kifayət qədər müntəzəm şəkildə həyata keçirilməlidir. Yenidənqiymətləndirmələrin uçota alınması qaydaları standartın 43-45-ci maddələrində göstərilmişdir.
39. Bazar dəyərini müəyyən etmək üçün mülkiyyət obyektinin aktiv və likvid bazarında heç bir dəlil mövcud olmadıqda, obyektin ədalətli dəyəri oxşar xüsusiyyətlərə malik, oxşar vəziyyətdə və məkanda olan digər obyektlərə istinad etməklə təyin edilə bilər. Xüsusi təyinatlı binalara və insanlar tərəfindən yaradılan digər strukturlara gəldikdə isə, ədalətli dəyər amortizasiya edilmiş əvəzetmə dəyəri və ya bərpa dəyəri və ya xidmət obyektini bölmələri yanaşmalarından istifadə edilməklə hesablanabilir (bax: "Nəgd Pul vəsaiti yaratmayan Aktivlərin Qiymətdən düşməsi" adlı Büdcə Təşkilatları üçün üçün 21 Nə-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı).
40. Torpaq, tikili və avadanlıqlara aid obyektlər yenidən qiymətləndirildikdə, yenidənqiymətləndirmə tarixinə olan hər hansı yığılmış amortizasiya məbləği aşağıdakı kimi uçota alınır:
- (a) yenidənqiymətləndirmədən sonra aktivin balans dəyərinin onun yenidən qiymətləndirilən məbləğinə bərabər olması üçün bu aktivin ümumi balans dəyərinə mütənəib şəkildə dəyişiklik etməklə yenidən təqdim edilir
 - (b) aktivin ümumi balans dəyəri ilə müxabirləşərək sifirə bərabər edilir və beləliklə aktivin xalis dəyərinin yenidənqiymətləndirilmiş dəyərinə bərabər edilməsi üçün ona düzəliş edilir
41. Düzəlişin həcmi və ya yığılmış amortizasiyanın silinməsi aktivin balans dəyərində artımı və ya azalmanı təmsil edərək hazırkı Standartın 43-cü və 44-cü maddələrin tələblərinə müvafiq uçota alınır.
42. Torpaq, tikili və avadanlıq obyektini yenidən qiymətləndirildikdə, həmin aktivin aid olduğu bütün torpaq, tikili və avadanlıqlar sinfi yenidən qiymətləndirilməlidir.
43. Əgər yenidənqiymətləndirmə nəticəsində aktivin balans dəyəri artarsa, onda bu artım birbaşa olaraq yenidənqiymətləndirmə artımı kimi balansın kredit hissəsində yazılmalıdır. Lakin, əgər bu aktiv bundan əvvəl yenidən qiymətləndirilmişdisə və onun nəticəsində həmin aktiv üzrə balans dəyərinin azalması mənfəət və zərər haqqında hesabatda tanınmışdisə, bu zaman, hər hansı sonrakı yenidənqiymətləndirmə artımı mənfəət və zərər haqqında hesabatda yalnız əvvəlki yenidənqiymətləndirmə azalması müqabilində tanına bilər
44. Əgər yenidənqiymətləndirmə nəticəsində aktiv sinfinin balans dəyəri azalarsa, bu zaman həmin azalma mənfəət və zərər haqqında hesabatda tanınmalıdır. Lakin, əgər əvvəlki tarixlərdə aparılan yenidənqiymətləndirmə nəticəsində hər hansı yenidənqiymətləndirmə artımı yaranmışsa və o artım yenidənqiymətləndirmə kimi balansın kredit hissəsində yazılmışsa, hər hansı növbəti hesabat tarixində yaranan azalma yenidənqiymətləndirmə hesabının kredit qalığı müqabilində həmin hesabın debitinə yazılmalıdır.
45. Torpaq, tikili və avadanlıqlar sinfinə daxil olan fərdi aktivlərin yenidənqiymətləndirilməsi zamanı yaranan artımlar və azalmalar müxtəlif siniflərə mənsub olan aktivlər ilə deyil, yalnız müvafiq sinif daxilində aktivlər ilə qarşılıqlı əvəzlənməlidir.
46. Torpaq, tikili və avadanlıqlar ilə bağlı müvafiq başlıq altında xalis aktivlərə/kapitala daxil edilmiş yenidənqiymətləndirmə artımının müəyyən və ya tam hissəsi,
- (a) aktivin tanınmasının dayandırılması; və ya
 - (b) təşkilat tərəfindən aktivin istifadə olunması zamanı toplanılan mənfəət və ya zərəre köçürülə bilər.

Büdcə Təşkilatları üçün 17 Nə-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı
"Torpaq, tikili və avadanlıqlar"

Belə olan hallarda, köçürülmüş artımın məbləği aktivin yenidənqiymətləndirilmiş balans dəyəri əsasında hesablanmış amortizasiyası ilə aktivin ilkin dəyəri əsasında tanınan amortizasiyası arasındakı fərqi təşkil edir. Yenidənqiymətləndirmə artımından toplanılan mənfəət və ya zərərlər bu cür köçürmələr mənfəət və zərər haqqında hesabatda əks etdirilmir.

47. Torpaq, tikili və avadanlıqların yenidən qiymətləndirilməsinin mənfəət vergisinə təsirinə dair (əgər mövcud olarsa) təlimatlar "Mənfəət vergisi" adlı 12 Nə-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartında əks edilmişdir.

Amortizasiya

48. Torpaq, tikili və avadanlıqlara aid müəyyən aktivin hər hansı hissəsinin ilkin dəyəri tərkib hissəsi olduğu aktivin ümumi dəyərində nisbətə əhəmiyyətli məbləği təşkil edərsə, həmin hissə ayrıca olaraq amortizasiya edilməlidir.
49. Torpaq, tikili və avadanlıqlar obyektinin tərkib hissəsi olan əhəmiyyətli dəyərli müəyyən bir hissəsinin faydalı istifadə müddəti və amortizasiya metodu həmin obyektin digər əhəmiyyətli dəyərli hissəsinin faydalı istifadə müddəti və amortizasiya metodu ilə eyni olduqda, həmin hissələr amortizasiya ayırmasını müəyyən etmək üçün qruplaşdırıla bilərlər.
50. Təşkilat torpaq, tikili və avadanlıq obyektinin ümumi dəyərində nəzərə alınmayan əhəmiyyətli sayılmayan hissələrini ayrılıqda amortizasiya etmək qərarına gələ bilər.
51. Amortizasiya ayırımları, onların digər aktivin balans dəyərində əlavə olunması halları istisna olmaqla, hər dövr üzrə mənfəət və zərər haqqında hesabatda xərc kimi tanınmalıdır.

Amortizasiya edilmiş dəyər və amortizasiya müddəti

52. Aktivin amortizasiya olunan dəyəri onun faydalı istismar müddəti üzrə sistemli olaraq bölüşdürülməlidir.
53. Aktivin həm son qalıq dəyəri, həm də faydalı istifadə müddəti ən azından hər bir illik hesabat tarixinin sonunda yenidən baxılmalıdır. Əgər ehtimallar əvvəlki qiymətləndirmələrdən fərqlənərsə, dəyişikliklər "Uçot siyasəti, uçot qiymətlərində dəyişikliklər və səhvlər" adlı Büdcə Təşkilatları üçün 3 Nə-li Milli Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq uçot qiymətlərində dəyişikliklər kimi uçota alınmalıdır.

Uçot qiymətləndirmələrində dəyişikliklər və səhvlər

54. Amortizasiya, aktivin son qalıq dəyəri onun balans dəyərindən artıq olmazsa, aktivin ədalətli dəyəri onun balans dəyərindən artıq olduğu halda belə tanınır.
55. Aktivə texniki xidmət və onun təmiri, həmin aktiv üzrə amortizasiyanın hesablanmasını inkar etmir. Bununla belə, büdcədə vəsait çatışmazlığı səbəbindən aktivlərə göstərilən texniki xidmətin səviyyəsi zəif olduğu və ya qeyri-müəyyən dövrə təxirə salındığı və ya aktivlərin idarə edilməsi siyasəti aktivin amortizasiyasını gücləndirdiyi halda, onun səmərəli istismar müddəti yenidən qiymətləndirilməli və müvafiq olaraq uyğunlaşdırılmalıdır.
56. Aktivin amortizasiya edilmiş dəyəri bu aktivin son qalıq dəyəri çıxılmaqla tanınır.
57. Torpaq, tikili və avadanlıqlara aid aktivin son qalıq dəyəri onun balans dəyərində bərabər və ya balans dəyərindən artıq ola bilər. Aktivin son qalıq dəyəri onun balans dəyərindən artıq olduğu halda, həmin aktivin son qalıq dəyəri öz balans dəyərindən az dəyərə bərabər olanadək amortizasiya (edilmir) sıfır dərəcə ilə hesablanır.
58. Amortizasiya, aktivin istismara verildiyi andan, yəni təşkilat rəhbərliyi tərəfindən həmin aktivin müəyyən edilmiş qaydada işləməsi üçün zəruri olan məkan və vəziyyətə gətirildiyi andan başlayaraq hesablanır. Aktiv tanınmayan zaman onun amortizasiyası dayandırılır. Buna görə də, aktiv artıq istifadəyə yararlı olmadıqda və ya fəaliyyətdən çıxarılaraq tam amortizasiya olunana

Büdcə Təşkilatları üçün 17 Nə-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı
"Torpaq, tikili və avadanlıqlar"

qədər saxlanıldıqda bu aktivin amortizasiyası dayandırılır. Lakin, istehsal olmadıqda, amortizasiya üçün istifadə olunan metodlardan asılı olaraq, amortizasiya məsrəfləri sifirə bərabər ola bilər.

59. Torpaq sahələri və binalar özü-özlüyündə ayrıca aktivləri təmsil etdiklərindən, onların hətta bir yerdə əldə edilməsi halları baş verməsinə baxmayaraq, ayrı-ayrılıqda uçota alınır. Daş karxanası və zibilin tökülməsi üçün ayrılmış torpaq sahələri kimi bəzi istisnalardan başqa torpaq sahələri məhdud olmayan faydalı istifadə müddətinə malikdirlər və bu səbəbdən də amortizasiya olunurlar. Binalar və yaxud tikililər məhdud faydalı istismar müddətinə malik olduqlarından amortizasiya olunurlar. Tikilinin yerləşdiyi torpaq sahəsinin dəyərinin artması tikilinin amortizasiya edilmiş dəyərinə təsir etmir.
60. Əgər torpaq sahəsinin ilkin dəyərinə demontaj, obyektin ləğvi və sahənin bərpası məsrəfləri daxildirsə, onda torpaq aktivinin həmin hissəsi bu kimi məsrəflərin çəkilməsindən səmərənin və ya xidmət potensialının əldə edilməsi müddəti ərzində amortizasiya olunmalıdır. Hazırkı Standartın 48-ci maddəsində göstərilən bəzi hallar baş verdikdə, torpaq sahələri özü-özlüyündə məhdud faydalı istifadə müddətli ola bilər. Belə halda həmin torpaq sahəsinin dəyəri onun istifadəsindən gözlənilən səmərəni və ya xidmət potensialının əks etdirən tərzdə amortizasiya edilməlidir.

Amortizasiya metodu

61. Torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə tətbiq edilən amortizasiya metodu təşkilat tərəfindən aktivdən gözlənilən gələcək iqtisadi səmərənin və ya xidmət potensialının istehlak sxemini əks etdirməlidir.
62. Torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə tətbiq edilən amortizasiya metodu ən azından hər bir illik hesabat tarixində yenidən nəzərdən keçirilməlidir. Əgər aktivdə təcəssüm olunmuş gələcək iqtisadi səmərənin və ya xidmət potensialının gözlənilən istehlak sxemində əhəmiyyətli dəyişikliklər baş verərsə, tətbiq edilən amortizasiya metodu həmin dəyişiklikləri əks etdirmək üçün dəyişdirilməlidir. Bu cür dəyişiklik "*Uçot siyasəti, uçot qiymətlərində dəyişikliklər və səhvlər*" adlı Büdcə Təşkilatları üçün 3 Nə-li Milli Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq uçot qiymətlərində dəyişiklik kimi uçota alınmalıdır.
63. Aktivin amortizasiya edilmiş dəyərinin onun faydalı istismar müddəti üzrə ardıcıl olaraq bölüşdürülməsi üçün müxtəlif amortizasiya metodlarından istifadə edilə bilər. Belə metodlara düz xətt metodu, azalan qalıq metodu və istehsal vahidi metodu aiddir. Təşkilat aktivlə bağlı gələcək iqtisadi səmərələrin və ya xidmət potensialının istifadəsi üzrə ehtimal olunan istehlak sxemi daha dəqiq əks etdirən metodu seçir. Bu metod, gələcək iqtisadi səmərələrin və ya xidmət potensialının istifadəsi üzrə ehtimal olunan istehlak sxemi dəyişməyə qədər dövrdən dövrə müntəzəm olaraq tətbiq edilir.

Torpaq, tikili və avadanlıq obyektlərinin qiymətdən düşməsi

64. Təşkilat, torpaq, tikili və avadanlıq obyektini qiymətdən düşmə predmetinə yoxlamaq üçün "*Pul vəsaiti yaratmayan aktivlərin qiymətdən düşməsi*" adlı Büdcə Təşkilatları üçün 21 Nə-li Milli Mühasibat Uçotu Standartını və ya "*Pul vəsaiti yaradan aktivlərin qiymətdən düşməsi*" adlı Büdcə Təşkilatları üçün 26 Nə-li Milli Mühasibat Uçotu Standartını tətbiq edir.

Qiymətdən düşmənin kompensasiya edilməsi

65. Torpaq, tikili və avadanlıqlar obyektlərinin qiymətdən düşməsi, itirilməsi və ya ötürülməsi üzrə üçüncü tərəfdən gözlənilən hər hansı kompensasiya, alınması təyin edilən dövrdə mənfəət və zərər haqqında hesabatda öz əksini tapmalıdır.
66. Torpaq, tikili və avadanlıq obyektlərinin qiymətdən düşməsi və ya itkiləri, üçüncü tərəflərin kompensasiyaları və əlaqədar iddiaları, əvəzləşdirmə aktivlərinin növbəti alışı və ya inşa edilməsi - fərdi iqtisadi hadisələrdir və bu hadisələr aşağıdakı kimi fərdi şəkildə uçota alınır:

Büdcə Təşkilatları üçün 17 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı
“Torpaq, tikili və avadanlıqlar”

- (a) torpaq, tikili və avadanlıq obyektlərinin qiymətdən düşməsi üçün “Pul vəsaiti yaratmayan aktivlərin qiymətdən düşməsi” adlı Büdcə Təşkilatları üçün 21 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartını və ya “Pul vəsaiti yaradan aktivlərin qiymətdən düşməsi” adlı Büdcə Təşkilatları üçün 26 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq tanınır.
- (b) korlanmış və silinmiş torpaq, tikili və avadanlıq obyektlərinin tanınmasının dayandırılması bu Standartla müəyyənləşdirilir;
- (c) qiymətdən düşmüş, itirilmiş və ya ötürülmüş torpaq, tikili və avadanlıq obyektləri üzrə üçüncü tərəflərdən alınan kompensasiyalar onların daxil olması ehtimalı yarandıqda, mənfəət və zərər haqqında hesabatda daxil edilir; və
- (d) əvəzləşdirmə şəklində bərpa edilmiş, alınmış və ya inşa edilmiş torpaq, tikili və avadanlıq obyektlərinin dəyəri bu Standartla müəyyənləşdirilir;

Torpaq, tikili və avadanlıq obyektlərinin tanınmasının dayandırılması

67. Torpaq, tikili və avadanlıqlar obyektinin balans dəyərinin tanınması aşağıdakı hallarda dayandırılmalıdır:
- (a) aktivin silinməsi (satışı) nəticəsində; və ya
 - (b) aktivin istifadəsindən və ya onun silinməsindən (satışından) gələcəkdə iqtisadi səmərənin əldə ediləcəyi ehtimal olunmadığı halda.
68. Torpaq, tikili və avadanlıqlar obyektinin tanınmasının dayandırılması nəticəsində yaranan qazanc və ya itki mənfəət və zərər haqqında hesabatda əks etdirilməlidir (“İcarə” adlı Büdcə Təşkilatları üçün 13 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı satış və geri icarə üzrə başqa yanaşmanı tələb etdiyi hallar istisna olmaqla). Əldə edilmiş hər hansı qazanc əsas gəlir sətirində gəlir kimi təsnif edilməməlidir.
69. Əgər bu Standartın 14-cü maddəsində öz əksini tapmış tanınma prinsipinə əsasən, təşkilat (a) torpaq, tikili və avadanlıqlar obyektinin bir hissəsinin yeni hissə ilə əvəz edilməsinə çəkilən xərci aktivin balans dəyərində tanıyarsa, bu zaman, hətta ayrıca amortizasiya edilməsi halı mövcuddursa belə, təşkilat həmin aktivin əvəz edilmiş köhnə hissəsinin balans dəyərinin tanınmasını dayandırmalıdır. (b) əgər təşkilat aktivin əvəz edilmiş köhnə hissəsinin balans dəyərini müəyyən edə bilmirsə, bu zaman təşkilat əvəz edilmiş köhnə hissənin alış və ya inşa edilməsi tarixinə olan ilkin dəyərinin əvəzinə yeni hissəyə çəkilən xərcin dəyərini tətbiq edə bilər.
70. Torpaq, tikili və avadanlıqlar obyektinin xaric olmasından əldə edilən məbləğ ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır. Əgər aktivlə bağlı ödəniş təxirə salınsa, satışdan əldə edilən məbləğ ilkin olaraq pul vəsaitlərinin ekvivalenti ilə ifadə olunan satış qiymətilə tanınmalıdır. Satışdan əldə edilən məbləğin nominal dəyəri ilə pul vəsaitlərinin ekvivalentilə ifadə olunan satış qiyməti arasındakı fərq “Birja Əməliyyatlarından Gəlirlər” adlı Büdcə Təşkilatları üçün 9 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartına əsasən effektiv faiz gəliri kimi tanınır.

Məlumatın açıqlanması

71. Maliyyə hesabatlarında torpaq, tikili və avadanlıqların hər bir sinfi üzrə aşağıdakı məlumatlar açıqlanmalıdır:
- (a) ümumi balans dəyərinin müəyyən edilməsində istifadə olunan qiymətləndirmə əsasları;;
 - (b) tətbiq edilən amortizasiya metodları;
 - (c) tətbiq edilən faydalı istifadə müddətləri və ya amortizasiya dərəcələri;
 - (ç) dövrün əvvəlinə və sonuna olan ümumi balans dəyəri və yığılmış amortizasiya (yığılmış qiymətdəndüşmə zərəri ilə məcmu olaraq); və
 - (d) aşağıdakıları əks etdirmək üçün dövrün əvvəlinə və axırına olan balans dəyərinin tutuşdurulub yoxlanılması:
 - (i) artım fərqləri;
 - (ii) xaricolmalar;

Büdcə Təşkilatları üçün 17 Nö-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı
"Torpaq, tikili və avadanlıqlar"

- (iii) müəssisələrin birləşməsi vasitəsilə əldə etmələr;
 - (iv) "Pul vəsaiti yaratmayan aktivlərin qiymətdən düşməsi" adlı Büdcə Təşkilatları üçün 21 Nö-li Milli Mühasibat Uçotu Standartını və ya "Pul vəsaiti yaradan aktivlərin qiymətdən düşməsi" adlı Büdcə Təşkilatları üçün 26 Nö-li Milli Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq xalis aktivlər/kapitalda tanınmış və ya ondan çıxılmış qiymətdən düşmə zərərləri və bu Standartın 38, 43 və 44-cü maddələrinə əsasən yenidən qiymətləndirmə üzrə yaranan artmalar və ya azalmalar (əgər mövcuddursa);
 - (v) "Pul vəsaiti yaratmayan aktivlərin qiymətdən düşməsi" adlı Büdcə Təşkilatları üçün 21 Nö-li Milli Mühasibat Uçotu Standartını və ya "Pul vəsaiti yaradan aktivlərin qiymətdən düşməsi" adlı Büdcə Təşkilatları üçün 26 Nö-li Milli Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq mənfəət və zərər haqqında hesabatda tanınan qiymətdən düşmə zərərləri;
 - (vi) "Pul vəsaiti yaratmayan aktivlərin qiymətdən düşməsi" adlı Büdcə Təşkilatları üçün 21 Nö-li Milli Mühasibat Uçotu Standartını və ya "Pul vəsaiti yaradan aktivlərin qiymətdən düşməsi" adlı Büdcə Təşkilatları üçün 26 Nö-li Milli Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq, mənfəət və zərər haqqında hesabatda çıxılan qiymətdən düşmə zərərləri;
 - (vii) amortizasiya ayırmaları;
 - (viii) hesabat verən təşkilatın xarici fəaliyyətinin təqdimat valyutasına keçməsi daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarının əməliyyat valyutasından təqdimat valyutasına yenidən hesablanması nəticəsində yaranan xalis məzənnə fərqləri; və
 - (ix) digər dəyişikliklər.
72. Torpaq, tikili və avadanlıqların hər bir sinfi üçün maliyyə hesabatlarında əlavə olaraq həmçinin aşağıdakılar da açıqlanmalıdır:
- (a) mülkiyyət hüquqları məhdud olan aktivlərin mövcud olması və onların balans dəyərləri və həmçinin öhdəliklər üzrə təminat şəklində girov qoyulan torpaq, tikili və avadanlıqlara aid aktivlərin balans dəyərləri;
 - (b) torpaq, tikili və avadanlıqların inşası müddəti ərzində onların balans dəyərində tanınan məsrəflərin həcmi;
 - (c) torpaq, tikili və avadanlıqların əldə edilməsi üzrə müqavilə öhdəliklərinin həcmi; və
 - (d) Maliyyə fəaliyyətinə dair hesabatda ayrıca açıqlanmadıqda, mənfəət və zərər haqqında hesabatda daxil edilmiş qiymətdən düşmüş, itirilmiş və ya imtina edilmiş torpaq, tikili və avadanlıq obyektləri üzrə üçüncü tərəflərdən əldə olunmuş kompensasiyanın məbləği.
73. Əgər torpaq, tikili və avadanlıqlar obyektini yenidənqiymətləndirmə dəyəri ilə təqdim edilərsə, bu zaman aşağıdakılar açıqlanmalıdır:
- (a) yenidən qiymətləndirmənin keçirilməsi tarixi; yenidən qiymətləndirmənin keçirilməsi tarixi;
 - (b) müstəqil qiymətdəyər mütəxəssisinin cəlb edilib-edilməməsi;
 - (c) aktivin ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsində tətbiq edilmiş metod və əhəmiyyətli fərziyyələr;
 - (d) aktivin ədalətli dəyərinin birbaşa olaraq fəal bazarda və ya əməliyyatın həyata keçirilməsində maraqlı olan, yaxşı məlumatlandırılmış və bir-birindən asılı olmayan tərəflər arasında ən son əməliyyatlarda müşahidə oluna bilən bazar qiymətlərinə ya da digər qiymətləndirmə üsullarına istinadən müəyyənləşdirilmə dərəcəsi;
 - (e) dövr ərzində baş vermiş dəyişiklikləri və səhmdarlar və ya digər iştirak payı sahibləri arasında qalıqın bölüşdürülməsi üzrə hər hansı məhdudiyyətləri göstərərək, yenidənqiymətləndirmə artımının məbləği.
 - (f) Müvafiq sinfə daxil olan torpaq, tikili və avadanlıqların hər bir maddələri üzrə bütün yenidən qiymətləndirilən mənfəətin məbləği; və

Büdcə Təşkilatları üçün 17 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı
"Torpaq, tikili və avadanlıqlar"

- (g) Müvafiq sinfə daxil olan torpaq, tikili və avadanlıqların hər bir maddələri üzrə bütün yenidən qiymətləndirilən zərərin məbləği.

Keçid müddəaları

74. Təşkilatlardan Büdcə Təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq mühasibat uçotunun hesablama metodunun ilk dəfə qəbul edildiyi tarixdən etibarən beş il müddəti ərzində müvafiq hesabat dövrləri üçün torpaq, tikili və avadanlıqların tanınması tələb olunmur.
75. Büdcə Təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq mühasibat uçotunun hesablama metodunun ilk dəfə qəbul edən təşkilat torpaq, tikili və avadanlıqları, ilkin olaraq, dəyər və ya ədalətli dəyər əsasında tanınmalıdır. Heç bir xərc sərf edilmədən və ya nominal dəyər əsasında əldə edilən torpaq, tikili və avadanlıqların dəyəri onların əldə edilməsi tarixi üzrə ədalətli dəyərə bərabərdir.
76. Təşkilat torpaq, tikili və avadanlıqların ilkin tanınmasının təsirini torpaq, tikili və avadanlıqların ilkin olaraq tanındığı dövr üzrə toplanılan mənfəət və zərərin ilkin qalığına olan düzəlişlər kimi tanınmalıdır.
77. Bu standartı ilk dəfə tətbiq etməzdən əvvəl təşkilat özünün torpaq, tikili və avadanlıqlarını hazırkı standartda qeyd edilən dəyər və ya ədalətli dəyər deyil, başqa metod əsasında tanıya bilər və ya tanımadığı aktivlərə nəzarət edə bilər. Bu standart təşkilatlardan ilkin olaraq, torpaq, tikili və avadanlıq maddələrini standartda uyğun olaraq dəyər və ya ilkin tanınma tarixi üzrə ədalətlə dəyər əsasında tanınmasını tələb edir. İlkin olaraq dəyər əsasında tanınan aktivlər pulsuz və ya nominal dəyər müqabilində əldə edildikdə dəyər aktivin əldə edilməsi tarixi üzrə ədalətli dəyərini istisna edilməklə hesablanacaqdır. Aktivin əldə edilməsi dəyəri məlum olmadıqda onun dəyəri əldə etmə tarixi üzrə ədalətli dəyər əsasında müəyyən edilə bilər.
78. "Uçot siyasəti, uçot qiymətlərində dəyişikliklər və səhvlər" adlı Büdcə Təşkilatları üçün 3 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı təşkilatdan, praktik olduğu təqdirdə, uçot siyasətlərinin retrospektiv qaydada tətbiq edilməsini tələb edir. Bu baxımdan, təşkilat standartın tələblərinə əsasən torpaq, tikili və avadanlıqları ilkin olaraq dəyər əsasında tanıyarsa, o zaman, qeyd edilən uçot siyasətlərini həmişə tətbiq etdiyi kimi sözügedən maddəyə aid olan toplanılan amortizasiya və hər hansı qiymətdən düşmə xərclərini də tanınmalıdır.
79. Standartın 14-cü maddəsinin tələblərindən azad edilməsi o deməkdir ki, hazırkı standartın müvafiq ölçülmə və açıqlama tələblərinin standartın 74 və 75-ci maddələri çərçivəsində tanınmayan aktivlər və aktivlər sinifləri üçün tətbiq edilməsinə ehtiyac yoxdur.
80. Təşkilat standartın 74-75-ci maddələrində əks olunan keçid dövrünün şərtlərindən faydalandığı təqdirdə, bu fakt açıqlanmalıdır. Eyni zamanda, standartın 74-cü maddəsinə uyğun olaraq tanınmayan böyük aktivlər sinifləri barədə məlumat da açıqlanmalıdır. Əgər təşkilat keçid dövrünün şərtlərindən ikinci və ya növbəti hesabat dövrlərində faydalanarsa, o zaman, ötən hesabat dövrlərində tanınmayan, lakin, hazırda tanınan aktivlər və ya aktivlər siniflərinə dair təfəssilatlı məlumatlar açıqlanmalıdır.

QÜVVƏYƏ MINMƏ TARİXİ

81. Hazırkı Standart Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyinin müəyyən etdiyi tarixdən sonra tətbiq edilir.
82. Əgər təşkilat Büdcə Təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartında müəyyən edildiyi kimi maliyyə hesabatı məqsədilə mühasibat uçotunun hesablama metodunu qəbul edərsə, yuxarıda qeyd edilən hüquqi qüvvəyəminmə tarixindən sonra standart qəbul tarixi və ondan sonrakı dövr üçün təşkilatın illik maliyyə hesabatlarına tətbiq ediləcəkdir.